

IN MEMORIAM

Professor Rufin SCHOCKAERT,
Professor-emeritus van de Fakulteit der Geneeskunde.

Rufin Schockaert werd te Oordegem (O.-VI.) geboren op 3 September 1875 als jongste zoon van een talrijk landbouwersgezin. Hij deed zijn humaniora-studiën aan het bisschoppelijk college van Eeklo. Na enige maanden van adaptatie, tijdens dewelke hij snel de franse taal machtig werd, was hij doorlopend de eerste van zijn klas.

Na het college verwierf hij de graad van licentiaat in de wijsbegeerte.

Reeds tijdens zijn studiën was hij assistent aan het Carnoy-instituut waar hij, eerst onder de leiding van Carnoy, en later onder de leiding van Janssens en Grégoire, belangrijke onderzoekingen uitvoerde over de ovogenese van *Thysanozoon Brocchi*. Deze studiën werden gepubliceerd in « *La cellule* » en verwierven hem een studiebeurs op de inter-universitaire wedstrijden.

Reeds als student trad hij op, op de Vlaamse Natuur- en Geneeskundige Congressen.

In 1902, het jaar van zijn eind-diploma, werd hij assistent bij professor Eugène Hubert. Hetzelfde jaar publiceerde hij in « *La Cellule* » een derde studie over « de bevruchting en de segmentatie bij *Thysanozoon Brocchi* ».

Tijdens zijn internaat in de dienst van verloskunde legde hij de eerste de verlostang met evenwijdige takken van E. Hubert aan, en diende in de Académie de Médecine een nota in waarin de voordelen van de tang opgesomd werden. Hij is 50 jaar lang deze evenwijdige verlostang blijven aanwenden en heeft er, gedurende deze lange periode, in talloze gevallen uitstekende resultaten mede bewerkt.

Na zijn internaat in de verloskunde ging hij naar Leipzig bij Zweifel zijn verloskundige en gynaekologische vorming vervolledigen. Naderhand ging hij naar Berlijn de klinieken van Olshausen, Güsserow, Dührssen, Landau, Mackenroth en Strassman bijwonen. Ter dier gelegenheid demonstreerde hij, in de Gesellschaft für Gynäkologie und Geburtshülfe de verlostang van E. Hubert : « die Zange mit ungekreuzten Löffeln ».

Na Berlijn ging hij naar Parijs de diensten van Budin, Pinard en Tuffier bezoeken.

Hij werd gedurende 6 maanden assistent in de heelkundige dienst van professor Th. Debaisieux en ging tenslotte nog de klinieken van Treub volgen te Amsterdam.

Hij vestigde zich tijdelijk te St.-Niklaas, maar werd in 1905 teruggeroepen naar Leuven om er zijn leermeester Eugène Hubert op te volgen. Professor E. Hubert had trouwens zelf Rufin Schockaert als zijn opvolger voorgesteld.

Na deze stevige wetenschappelijke en klinische voorbereiding begon zijn professorale loopbaan, die praktisch een halve eeuw duren zou en hem de gelegenheid zou geven zijn buitengewone en veelzijdige begaafdheden ten overvloede te doen renderen.

Ten dienste van zijn *onderwijs* redigeerde hij zeer uitgebreide en zeer didactische cursussen van verloskunde en gynaekologie, waarvan hij de kern aan zijn studenten mededeelde. Zijn cursussen en klinieken werden gretig gevolgd omwille van de talrijke grepen uit de praktijk en uit zijn grote eigen ervaring waarmee hij zijn lessen aantrekkelijk en persoonlijk maakte.

Zijn onderwijs heeft voortdurend de grote omwenteling weerspiegeld welke zich, op het gebied der verloskunde en der gynaekologie, in de loop van de eerste helft dezer eeuw heeft voorgedaan. Hij heeft de overgang medegemaakt van de verloskunde zoals die in het begin dezer eeuw beoefend werd, en welke we nu als heroïsch aanzien, naar onze vereenvoudigde moderne verloskunde.

Zijn onderwijs en zijn praktijk geven blijk van een stevige realiteitszin die zich niet laat verleiden tot artificiële of onvolledig gefundeerde innovaties.

Toen professor R. Schockaert met het onderwijs in de verloskunde belast werd, bestond de dienst van verloskunde uit een paviljoen met een twaalfstal bedden. Deze kleine dienst werd onder zijn leiding sterk uitgebreid en, indien het tegenwoordige Universitair Moederhuis uitgegroeid is tot één der voornaamste verloskundige instituten van het land, is dit in ruime mate te danken aan zijn bekwaamheid en zijn dienstvaardigheid.

Hij is de eerste geweest om te Leuven de vrouwenziekten als afzonderlijk vak te doceren; hij heeft tevens een afzonderlijke dienst voor gynaekologie ingericht in 1913. Dank zij zijn regelmatige aanwezigheid werden de raadplegingen van zijn gynaekologische dienst zeer talrijk bezocht en schiep hij de mogelijkheid om aan zijn studenten de gynaekologische propaedeutica aan te leren. Vóór de oorlog van 1940 beschikte de Universiteit, dank zij de volhardende inspanningen van professor R. Schockaert over een mooie gynaekologische dienst van 45 bedden, waar hij terecht fier op ging, en waar hij, tijdens

en na de oorlog, met weemoed aan terughdacht, toen deze dienst, door een samenloop van omstandigheden, in omvang beperkt werd.

Door zijn theoretisch en praktisch onderwijs heeft professor R. Schockaert in België machtig bijgedragen tot het individualiseren van de gynaekologie tegenover de algemene chirurgie. Deze differentiëring tegenover de algemene heekunde maakte het mogelijk een samenhangend geheel te vormen met de verloskunde. Het valt niet te ontkennen dat het tot stand komen van de specialiteit « vrouwenziekten en verloskunde » voor de volksgezondheid van grote betekenis is geweest. Dit is vooral zó wanneer deze specialiteit, zoals ze door professor R. Schockaert theoretisch en praktisch aangeleerd werd, een evenwichtige opvatting realiseert die de nadruk legt op het medicaal en op het conservatief-heekundig aspect en zich beslist verzet tegen overtollige en onverantwoorde heekundige ingrepen.

Benevens de theorie der gynaekologie en der verloskunde en de verloskundige en gynaekologische kliniek werd hem, ook de cursus van geneeskundige plichtenleer toevertrouwd. Ook hiervoor schreef hij een cursus die als basis van zijn onderwijs diende. Zijn rijke kennis van mensen en toestanden gebruikte hij om zijn doctorandi op hun boede te stellen tegen sommige uitwassen der geneeskundige praktijk. Benevens de grote richtlijnen die de uitoefening van het beroep moeten beheersen prentte hij hun de gevoelens van dienstvaardigheid in die zijn eigen loopbaan zó sterk kenmerkten.

Na zijn *publicaties* over Thysanozoon Brocchi, welke tot het domein der algemene biologie behoorden, komen zijn bijdragen tot de wetenschappelijke literatuur hoofdzakelijk uit de gynaekologische en verloskundige kliniek.

Er is vooreerst een lange reeks publicaties waarmede hij een groot gedeelte van de gynaekologie en verloskunde bestrijkt en waarmede hij, aan de hand van de vakliteratuur en van zijn eigen rijke ervaring, de vorderingen van wetenschap en kliniek in het kader zijner specialiteit beschrijft. Hij heeft aldus samen met zijn vriend, professor R. Bruynoghe, gedurende lange jaren als redactie-sekretaris van de *Revue médicale de Louvain*, op zeer nuttige wijze post-universitair onderwijs verstrekt op brede schaal. Andere mededelingen handelen over uitzonderlijke gevallen welke hij in zijn uitgebreide praktijk te behandelen kreeg. Sommige dezer mededelingen hebben een anecdotisch karakter; in andere beschrijft hij ongewone gevallen welke hij op een originele manier wist te behandelen. Som-

mige gevallen uit zijn uitgebreide casuïstiek hadden de waarde van belangrijke klinische experimenten, die bijdroegen tot de physiologie der reproductieve functie; aldus o. a. « De resectie van het geel lichaam samen met een eierstokkyste in het vroege begin der zwangerschap ».

Bij zijn optreden in wetenschappelijke vergaderingen en congressen werd hij steeds gretig en aandachtig aanhoord omwille van zijn ruime ondervinding en zijn stevig gezond verstand.

Hij werd een eerste maal voorzitter van de « Société belge de Gynécologie et d'Obstétrique » in 1911 en een tweede maal in 1928. Hij werd er naderhand de gevierde ere-voorzitter van. Hij vertegenwoordigde deze wetenschappelijke vereniging met veel brio op menigvuldige internationale congressen en verwierf aldus vele vrienden in gynaekologische kringen in het buitenland.

Toen hij in 1932 door zijn vrienden, zijn oud-assistenten en studenten gevierd werd ter gelegenheid van zijn 25-jaren professoraat bevonden zich tussen de leden van het Ere-comité een aantal vooraanstaande buitenlandse gynaekologen en o. a. Alfieri, Brindeau, Cotte, Couvelaire, J. L. Faure, Hauch, Koenig, Labhardt, Pestalozza, Phaneuf.

Hij was tussen de eerste titelvoerende leden van de Koninklijke Vlaamse Akademie voor Geneeskunde van België, en was er voorzitter van in 1943.

In zijn *gynaekologische praktijk* heeft hij, onder meer, zeer mooie uitslagen bekomen bij de behandeling der vrouwelijke steriliteit. Deze uitslagen waren in ruime mate te wijten aan zijn ingreep op de cervicale oorzaken der steriliteit door het wegruimen der cervicale secreties en het ioderen van het cervixkanaal.

Hij heeft verder in moerdere publicaties, in zijn theoretisch en praktisch onderwijs en in een Verslag over « Het hoofddoel van het huwelijk onder geneeskundig Oogpunt » voor het VIe Katholiek Congres van Mechelen (1937), telkens weer de nadruk gelegd op de grote frekwentie van hetgeen hij met de vroegere auteurs noemt de « parametritis posterior ». Hij was van oordeel dat deze zeer frekwente pijnlijke aandoening al te dikwijls miskend wordt en dat hare conservatieve behandeling met onvoldoende standvastigheid doorgevoerd wordt. Hij was er van overtuigd dat ze al te dikwijls verward wordt met een eileider- en eierstok-ontsteking en véél te frekwent aanleiding geeft tot mutilerende ingrepen. Door de patiënten, die een parametritis posterior vertoonden, over de goedaardigheid

hunner aandoening in te lichten heeft hij bij zeer velen nutteloze vrees verdreven ; door zijn conservatieve behandeling heeft hij zeer dikwijls reeds voorgenomen mutilerende ingrepen overbodig gemaakt en door de invloed van zijn onverbeterlijk optimisme heeft hij bij talloze patiënten de kwijnende levensmoed weer aangewakkerd.

In verhouding tot het groot aantal patiënten welke hij onderzocht op de universitaire raadpleging en in zijn eigen private praktijk was het aantal heilkundige ingrepen welke hij uitvoerde of liet uitvoeren procentueel zeer laag. Hij legde sterk de nadruk op het belang van de medische behandeling, en op het feit dat men alleen dan het recht heeft tot een heilkundige behandeling — en a fortiori tot een mutilerende behandeling — over te gaan, wanneer alle andere middelen nutteloos gebleken zijn. Hij zag trouwens — tot zijn grote ergernis — te veel mensen op zijn raadpleging komen die klaarblijkelijk zonder voldoende reden, en alleszins zonder voldoende resultaat, heilkundig behandeld geweest waren. Deze dwaze « furor operandi », die steunt op onvoldoende kennis van de gynaekologische pathologie en kliniek, heeft hij herhaaldelijk in de scherpste termen gehekeld.

Deze evenwichtige conservatieve houding kan zelfs opvallen bij iemand die, zoals professor R. Schockaert, buitengewoon handig was in zijn operatief en verloskundig werk. Alle ingrepen, zelfs de meest delicate, bleken tenslotte gemakkelijk in zijn handen. Zijn assistenten ervoeren de werkelijkheid eerst wanneer hij hun de scalpel in handen gaf en hen op zijn beurt assisteerde.

Men heeft veel gesproken over de diagnostische intuïties van professor R. Schockaert. Daar men, in onze nuchtere tijd, het geloof verloren heeft aan « flair » en « intuïtie » zal zijn grote diagnostische behendigheid klaarblijkelijk het resultaat geweest zijn van zijn uitgebreide kennis der gynaekologisch-verloskundige pathologie en van zijn grote ervaring.

Als we de betekenis van Prof. R. Schockaert durven te schetsen in het kader der geschiedenis van de geneeskundige Fakulteit, dient er vooral op gewezen te worden dat hij te Leuven de eerste geweest is om de vrouwenziekten als afzonderlijk vak te doceren, en dat hij voor 't eerst een afzonderlijke dienst voor gynaekologie heeft ingericht. Het werd aldus mogelijk assistenten te vormen, die zich specialiseerden in de verloskunde en in de medicale en heilkundige gynaekologie. Hij heeft inderdaad een hele reeks goed geschoolde gynaekologen gevormd

en aldus op zeer doelmatige manier bijgedragen tot de bevordering der volksgezondheid in het domein zijner specialiteit.

Het globale geneeskundige werk van professor R. Schockaert is dat van een pionier die een specialiteit tot een onafhankelijk bestaan brengt, die door zijn competentie en behendigheid een grote dienst van verloskunde en gynaekologie in het leven roept, en aldus een soliede basis legt voor wetenschappelijk werk in het kader dezer specialiteit.

Dit kort overzicht over de betekenis van professor Schockaert's werk voor het onderwijs en de praktijk der verloskunde en gynaekologie geeft slechts een fragmentair beeld van zijn veelzijdig begaafde persoonlijkheid.

Al wie hem van dichtbij gekend heeft herinnert zich zijn joviaal humeur, zijn geestigheid, zijn optimisme, zijn goedhartigheid. Zijn huis stond open voor een grote schaar bekenden die nooit de gulheid van het onthaal in zijn familie-kring, de charme van zijn brede cultuur en de aanstekelijkheid van zijn humor zullen vergeten.

Hij had een naïeve, kinderlijke bewondering voor de natuur zoals hij die rond hem zag in de verschijnselen van de menselijke physiologie, maar was nuchter-positief in zijn beoordeling van interpretatieve hypothesen en van nieuwe therapeutische methodes.

Hij was diep overtuigd van het belang van de psychosomatische en somato-psychische interacties en dacht er niet aan zijn rol van geneesheer te beperken tot het verzorgen van zieke lichamen of zieke organen. Liot hij niet op de muur van één zijner universitaire raadplegingen schrijven : « *Vulnera animae magis sananda quam corporis* » ?

Hij was zich sterk bewust van zijn sociale verantwoordelijkheid en heeft, doorheen zijn lange loopbaan, zowel voor het cliënteel der universitaire diensten als in zijn privaat cliënteel, voortdurend met de grootste bereidwilligheid ten dienst gestaan van de minder-begoden.

Al wie hulp zocht voor noodlijdende of voor menslievende doeleinden wist dat men nooit tevergoefs op de dienstvaardigheid en de vrijgevigheid van professor Schockaert beroep deed. Hij was een steunpilaar van « Winterhulp » te Leuven gedurende de laatste oorlog, en hij verstond naderhand niet hoe men verdenkingen kon opperen nopens een initiatief dat hem uitsluitend door zijn eerlijk en menslievend gemoed ingegeven was.

Hij was medestichter van de bond der kroostrijke gezinnen van het gewest Leuven.

Hoewel hij hoofdzakelijk in 't frans gedoceerd heeft, heeft

hij actief bijgedragen tot de vervlaamsing der leergangen aan de medische fakulteit. Hij heeft de eerste de gynaekologie, de verloskundige kliniek en de deontologie in 't nederlands gedoeeerd. Reeds in 1903 deed hij een mededeling op de Vlaamse Wetenschappelijke Congressen. Tijdens zijn studententijd was hij, samen met F. Van Cauwelaert en Frateur, medestichter van de Faculteitskring « Taal en Kennis ». Hij zou er later de Erevoorzitter van worden.

Hij was ook Erevoorzitter van de verdienstelijke « Leuvense Toneelwacht » die hij zeer actief steunde.

Tijdens zijn jeugd schreef professor R. Schockaert verzen en gelegenheidsgedichten in het Nederlands, in 't Frans en in 't Latijn. Hij bundelde deze in 1927 voor zijn vrienden onder de titel « Juvenilia ». Toen hij later opnieuw, ter gelegenheid van de studiën zijner kinderen, in contact kwam met de latijnse schrijvers werd hij getroffen door de diepe mensenkennis welke blijkt uit de klassieken, en door de bondigheid en gevathheid hunner uitdrukkingen. In 1927 had hij opnieuw van de klassieken geproefd. Hij zou er de volgende 25 jaren niet meer van losgeraken. Tussen 1938 en 1951 verschenen van zijn hand niet minder dan 10 bundels met keuruittreksels, zinspreuken en spreekwoorden uit de voornaamste latijnse dichters en o. a. een « Bloemlezing uit de hekeldichten van D. Junius Juvenalis », een « Bloemlezing uit de gedichten van P. Ovidius », een « Bloemlezing uit de gedichten van Q. Horatius ». Verder merkwaardige uittreksels uit Seneca, Vergilius, Martialis, Publius Syrus, Dyonisius Cato en anderen. Tegenover de latijnse tekst dezor uittreksels vindt men zijn keurige berijmde nederlandse vertaling. Hij bood aldus aan zijn vrienden en zijn taalgenoten de gelegenheid zijn bewondering voor de rijke literaire nalatenschap der klassieken te delen.

In de kring zijner vrienden en bekenden wist hij, ter gelegenheid van dagelijkse, evenzeer als van grote gebeurtenissen, in het latijn en in 't nederlands aangepaste kernachtige beschouwingen aan te halen uit zijn rijke anthologieën der klassieken. Hierbij was hij uitstekend gediend door zijn buitengewoon geheugen, dat hem toeliet hele bladzijden latijnse of nederlandse verzen voor te dragen.

Toen hem het emeritaat verleend werd, na 47 jaar toewijding aan zijn Alma Mater, dacht hij er niet aan op rust te gaan. Hij bleef zorgen voor de talrijke patiënten die hem uit heel het land en uit het buitenland kwamen raadplegen. Hij genoot het zeldzaam voorrecht op 75 jarigen ouderdom nog zware heel-

kundige ingrepen te kunnen uitvoeren met zijn bekende behendigheid.

Met het verscheiden van professor R. Schockaert verliest de medische Faculteit één der meest verdienstelijke van hare professoren uit de eerste helft dezer eeuw.

De uitzonderlijke verdiensten van professor R. Schockaert werden door geestelijke en wereldlijke overheden naar hun juiste waarde geschat ; hij was o. a. Commandeur in de Ridderorde van St. Sylvester en Groot Kruis in de Kroonorde, Groot officier in de Leopoldsorde...

Hij overleed na een kortstondige ziekte op 16 December 1953.

De onrome menigte medeburgers, patiënten en geneesheren die aan de betreurde overledene om de meest verscheidene redenen dank verschuldigd zijn, bidt Hem, die ons de barmhartige Samaritaan tot voorbeeld stelde, dat Hij Zich over zijn dienstvaardige dienaar zou ontfermen.

Dr. M. RENAER,
Docent aan de faculteit
der Geneeskunde.
